

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΑΔΑ ΣΤΟΥΣ ΧΥΤΥ (της Διονυσίας Ποταμίτου)

✘ *Μια ατέρμονη τεχνοκρατική κούρσα με την ίδια πάντα λογική ότι το έδαφος πρέπει να σηκώσει το τελικό βάρος του «απορριμματογόνου» πολιτισμού μας.*

Το τι ακριβώς είναι ο κοινωνικός πολιτισμός μας φαίνεται από αυτό που τελευταία έχει επικρατήσει να λέμε «αποτύπωμα» πάνω στην φύση ...όσο πιο καταστροφικό είναι αυτό το «αποτύπωμα» τόσο πιο βάρβαρος κι εκβιαστικός ο κοινωνικός πολιτισμός μας ...

Κρίσιμο στοιχείο λοιπόν αξιολόγησης των πολιτισμών που επιτυγχάνουν οι κοινωνίες είναι η πρόνοια για την προστασία του συνόλου των πόρων που διαθέτουν οι οίκοι πάνω στους οποίους εδράζονται κι αναπτύσσονται οι κοινωνίες ...

Φανταστείτε ότι παρακολουθούμε από μακριά κάποιες κοινότητες να διαχειρίζονται τους ίδιους τους πόρους τους καταστροφικά με μια αλόγιστη και περιοριστική αντίληψη για το τι ακριβώς είναι αυτοί οι πόροι από τους οποίους εξαρτάται η επιβίωση τους ...θα καταλήγαμε για αυτές τις κοινότητες στο συμπέρασμα ότι βρίσκονται σε μια παραλογοισμένη τροχιά αυτοκαταστροφής και ανακύκλωσης του διαβιωτικού τους πόνου ...γιατί όταν οι πόροι από τους οποίους εξαρτάται η ζωή μας εξαντλούνται ή υποβαθμίζονται τότε θέτουμε σε κίνδυνο την ίδια την επιβίωση μας ...

Θα μου πείτε τι σχέση έχουν αυτά με την διαχείριση των απορριμμάτων ...μα πώς δεν έχουν ...ξεχνάμε ότι από τις βασικές παραμέτρους υποβάθμισης των πόρων ζωής μας είναι οι διαχείριση των υλικών αυτών που απορρέουν ως υπολείμματα μιας παραγωγικής διεργασίας ή ως απορρίμματα προϊόντων που καταναλώνουμε ...

πχ η κακή διαχείριση και απόθεση -επίρριψη -ταφή απορριμματικών υλικών ανεξέλεγκτα, ειδικά αν πρόκειται για μη

αδρανή και επικίνδυνα υλικά που αντιδρούν με το περιβάλλον τους, υπονομεύει πρώτα και κύρια αυτό τον βασικό πόρο ζωής μας που είναι το έδαφος.

Το έδαφος δεν είναι ένας αβιογενής πόρος, έχει την δική του ζωή και κυκλικότητα αντιδράσεων υπόκειται σε φθορά και αναγέννηση ...αυτή την κυκλικότητα ουσιαστικά διαταράσσουμε καταρχήν με τη ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων.

Δεν χρειάζεται να υπάρχει άλλος ζωτικός πόρος που να πλήττεται για να θεωρηθεί η απλή απόθεση στο έδαφος απορριμμάτων ως επισφαλής κι ασύμφορη για την ίδια την κοινωνία ....

Πόσο μάλλον αν η απόθεση σκουπιδιών πλήττει έμμεσα και άλλους φυσικούς πόρους όπως υδροφόρους ορίζοντες, ποτάμια, λίμνες, παράκτια ύδατα ....

Αλλά ας δούμε το χρονικό της αλλαγής νοοτροπίας κι αντίληψης σχετικά με την απόθεση απορριμμάτων κυρίως στερεών η οποία παραταύτα δεν έχει απαγκιστρωθεί από την λογική της τελικής ταφής ...από την λογική δηλαδή ότι το έδαφος τελικά θα πρέπει να δεχτεί ένα υπόλειμμα το οποίο πρέπει με το χρόνο να αφομοιώσει αναγκαστικά ...

Αυτό που ευτυχώς έχει γίνει ήδη κατανοητό μετά από δεκαετίες απλής ταφής των απορριμμάτων είναι ότι στο έδαφος πρέπει να καταλήγει το απόλυτο υπόλειμμα, εκείνο το φορτίο το απορριμματικό που δεν είναι δυνατόν να γίνει περαιτέρω επεξεργασία του και που πρέπει να το «αναλάβει» το έδαφος για να το βιοαποικοδομήσει ....

Η ιστορία της διαχείρισης λοιπόν των απορριμμάτων ξεκινά από την απλή ταφή σε χώρους που έγιναν ευρύτερα γνωστοί ως «χωματερές» κι η επίσημη ονομασία τους είναι ΧΑΔΑ ....

Ήταν αυτή η ανεξέλεγκτη απόθεση χωρίς προδιαγραφές που δημιουργούσε καταστάσεις αδιαχώρητου του σκουπιδιών, τρομερές μολυσματικές εστίες και γενικά συνθήκες που ήταν δύσκολο να ελεγχθούν και να τεθούν σε αποκατάσταση με το φυσικό τους

χώρο μετά τον κορεσμό και το κλείσιμό τους και γι' αυτό επισήμως το ευρωπαϊκό και εθνικό μας δίκαιο έχει απαγορεύσει αυτού του είδους τις αποθέσεις υλικών ...

... άρα οι ΧΑΔΑ είναι προ πολλού τυπικά απαγορευμένες καταστάσεις απόθεσης παρά το γεγονός ότι συνεχίζουν άτυπα να λειτουργούν δεκάδες τέτοιες καταστάσεις στην χώρα μας ... άλλοτε εντοπισμένες κι πρόχειρα διευθετημένες άλλοτε εντελώς ανεξέλεγκτες σε χώρους όπου οι κάτοικοι κυρίως της επαρχίας επιλέγουν να απορρίπτουν ανεύθυνα τα απόβλητα τους αστικά, βιοτεχνικά και βιομηχανικά ...

Στην χώρα μας λοιπόν οι ΧΑΔΑ παρά το καθεστώς απαγόρευσης είναι μια οικτρή για το περιβάλλον πραγματικότητα που αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων σ' ένα κατώτερο επίπεδο βέβαια, αυτό που έχει να κάνει με την απλή απόθεση και ταφή...

... κάθε φορά λοιπόν που επιλέγεται ένας νέος τύπος απόθεσης απορριμμάτων εκείνο που όλοι φοβούνται είναι ότι απλά θα έχουμε ένα ακόμη «λάκκο» απλής ταφής και συσσώρευσης λόφων από σκουπίδια ... τέτοιοι λάκκοι κακοργανωμένης ταφής σκουπιδιών συνεχίζουν να δημιουργούνται παρά την ρητή από το νόμο απαγόρευσης και τα πρόστιμα που επιβάλλονται διεθνώς.

Η κατάσταση με τους ΧΑΔΑ (χωματερές) έχει κοστίσει στην χώρα μας μερικές δεκάδες εκατομμύρια ευρώ εξαιτίας των προστίμων που έχει επιβάλλει η ΕΕ,, τις δόσεις των οποίων συνεχίζουμε να καταβάλλουμε για τις ενεργές χωματερές κι εκείνες που ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η αποκατάστασή τους.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΕΚΑ στο τέλος του 2014 λειτουργούσαν 39 ΧΑΔΑ και πάνω από 200 ήταν εκείνες που είχαν κλείσει και είχαν τεθεί σε καθεστώς αποκατάστασης.

Πόσες όμως πραγματικά είναι οι ανεξέλεγκτες ΧΑΔΑ παραμένει άγνωστο, καθώς η ανεξέλεγκτη ρίψη αποβλήτων, κυρίως στερεών αστικών η και βιομηχανικών είναι δύσκολο να ελεγχτεί σε μια περίοδο που το κράτος ασθμαίνει οικονομικά και βρίσκεται σε κατάσταση διάλυσης, συρρίκνωσης και τυφλής αναδιοργάνωσης με

βάση την αναγκαστική περιστολή των εξόδων που απαιτούν οι «θεσμοί» ...

Προς υπέρβαση των χαοτικών καταστάσεων των ΧΑΔΑ και σε ένα άλλο επίπεδο διαχείρισης οι ειδικοί άρχισαν να μιλάνε για τους ΧΥΤΑ ... αυτοί οι χώροι ήταν τα τελευταία 20 χρόνια μια καινοτομία στην διαχείριση των σκουπιδιών... αποτέλεσαν την οργανωτική εξέλιξη των ΧΑΔΑ ...

Η ταφή θεωρήθηκε ότι δεν πρέπει να γίνεται πλέον ανεξέλεγκτα και χωρίς στεγανοποίηση των τάφρων απόθεσης... οι τεχνοκράτες σχεδίασαν αυτές τις νέες δομές με προδιαγραφές υγειονομικής ταφής αλλά και λήψης μέτρων για την αξιοποίηση των διαφόρων ειδών απορριμμάτων που συγκεντρώνονταν αλλά και των παραγώγων τους ...

Οι προδιαγραφές των ΧΥΤΑ έτσι όπως αυτοί προσδιορίστηκαν να λειτουργούν από το ευρωπαϊκό δίκαιο από τα τέλη της δεκαετίας του '90 (1) είχαν αρχίσει να ενσωματώνουν την λογική της ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων και ότι σε τελική ταφή έπρεπε να οδηγείται ό,τι δεν μπορεί να επεξεργαστούμε περαιτέρω ...

Οι ΧΥΤΑ προσδιορίστηκαν να είναι πολυλειτουργικοί χώροι, εκεί δεν θα ενταφιάζονταν μονάχα ένα τελικό υπόλειμμα αλλά θα γίνονταν κι άλλες εργασίες,

όπως

- διαλογή υλικών που είναι ανακυκλώσιμα και διαχωρισμός τους από τα υπόλοιπα απορρίμματα,
- διαχείριση των στραγγισμάτων συλλογή τους και κατάλληλη επεξεργασία ώστε να καταστούν ακίνδυνα,
- διαχείριση αερίων που παράγονται από την σήψη οργανικής ύλης και συλλογή στους ώστε να μπορεί από αυτά να ανακτηθεί ενέργεια,
- διαχωρισμός των οργανικών κατάλοιπων που προορίζονται για

κομποστοποίηση, ... οι ΧΥΤΑ λοιπόν δεν σχεδιάστηκαν αρχικά ως απλές δομές, δηλαδή δομές που αποτελούσαν απλά χώρους απόθεσης απορριμμάτων στεγανοποιημένους, αλλά απαιτούσαν και πλήθος άλλων μονάδων και υποδομών που φυσικά ανέβαζαν το κόστος κατασκευής και λειτουργίας τους ...και βέβαια τον παράγοντα που λέγεται όχληση και πιθανή περιβαλλοντική ρύπανση ...

... είναι αποσιωπημένη αλήθεια ότι αν οι ΧΥΤΑ λειτουργούσαν στην χώρα μας με τις προδιαγραφές της πολυλειτουργικότητας, όπως αυτές ορίζονται στα σχετικά νομοθετικά πλαίσια, ουσιαστικά θα είχαμε ένα είδος δικτύου «βιομηχανικών» μονάδων πολλαπλής επεξεργασίας αποβλήτων, με όλες τις δυσάρεστες συνέπειες για το περιβάλλοντα χώρο (πχ οσμές, θόρυβος, ατμοσφαιρική ρύπανση) ....

Θα έπρεπε σε αυτούς να συγκεντρώνονται οι τεράστιοι όγκοι ανάμεικτων απορριμμάτων, να γίνεται διαλογή των ανακυκλώσιμων, αποθήκευση προσωρινή και μεταφορά τους στις μονάδες ανακύκλωσης,, επίσης μεταφορά επικίνδυνων εύφλεκτων αερίων που συλλέγονται για να ανακτηθεί από αυτά ενέργεια σε ειδικές μονάδες καύσης πλησίον η μακράν των ΧΥΤΑ κτλ ....

Τελικά οι διεργασίες αυτές συνιστούν που την λεγόμενη ολοκληρωμένη διαχείριση αστικών αποβλήτων, διαχωρίστηκαν και αποστασιοποιήθηκαν από τους χώρους ταφής και βέβαια υποβαθμίστηκαν και υπολειτουργούν.

Τελικά στην χώρα μας οι ΧΥΤΑ στην μεγάλη πλειοψηφία τους δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να ενταφιάζουν με ειδικούς τρόπους τα φορτία μπερδεμένων απορριμμάτων, απορρίμματα που βέβαια είναι τόσο άναρχη η συλλογή τους που καθιστά εντελώς αδύνατη την οποιαδήποτε διαλογή ...τα μπερδεμένα αυτά στερεά αστικά απορρίμματα (γιατί για αυτά μιλάμε) θεωρούνται με ένα αυθαίρετο τρόπο ότι δεν μπορούν να υποστούν επεξεργασία και μαζί με την μορφή βουνών από μπάζα, οδηγούνται στους χώρους ταφής όπου τηρούνται κάποιες στοιχειώδεις υγειονομικές προδιαγραφές που και πάλι κανείς δεν γνωρίζει σε ποιό βαθμό

ελέγχονται για το αν πληρούν τα στάνταρς που έχουν θεσπιστεί από το εθνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο ...

Από την δεκαετία του 80 που άρχισαν να σχεδιάζονται οι πρώτοι ΧΥΤΑ στην χώρα μας και έως τις μέρες μας η λογική της απλής ταφής έχει επικρατήσει των άλλων λογικών διαχείρισης για πολλούς λόγους οικονομικούς αλλά και λόγους που έχουν να κάνουν με την άρνηση των τοπικών κοινωνιών να δεχτούν μέσα στα πόδια τους μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων ...έτσι οι χώροι ταφής και οι χώροι διαλογής και επεξεργασίας έχουν πλέον διαχωριστεί ...

... αν κι οι πρώτοι ΧΥΤΑ υπήρξαν υποδείγματα ολοκληρωμένης διαχείρισης στη συνέχεια όμως, κυρίως μετά το 2000, οι περισσότεροι δεν αποτέλεσαν παρά συνέχεια των ΧΑΔΑ, με την μόνη διαφορά ότι υπήρχε η δέσμευση τήρησης κάποιων όρων υγειονομικής ταφής, όπως η στεγανοποίηση των χώρων απόθεσης και το «πακεταρίσμα» συμπίεση των «βουνών» των απορριμμάτων...

Στους ενεργούς αυτή την στιγμή ΧΥΤΑ κανείς δεν ξέρει αν τηρούνται οι προδιαγραφές που έχουν θεσμοθετηθεί, δηλαδή αν όντως η ταφή γίνεται με τους ειδικούς τρόπους που ορίζει ο νόμος ο ευρωπαϊκός και εθνικός (2), αν η στεγανοποίηση των χώρων είναι επαρκής, αν τα βουνά των ανάμεικτων απορριμμάτων συμπιέζονται με τους τρόπους που ορίζει ο νόμος ...τέλος σε ότι αφορά τους ελέγχους των φυσικών πόρων που πιθανόν να πλήττονται από την απόθεση, στο πεδίο αυτό επικρατεί ένα σχετικό χάος και αυθαιρεσία ...κανείς δεν ξέρει πως συντάσσονται οι εκθέσεις καλής λειτουργίας ποιοί είναι εκείνοι που αποφασίζουν για το αν τηρήθηκαν τα νόμιμα, οι υποθέσεις κακής λειτουργίας για ένα κράτος που παραπαίει και είναι πιεσμένο οικονομικά από παντού, υπάρχει σίγουρα η τάση να αποσιωπούνται ...

... μόνο σε ακραίες περιπτώσεις όπου υπάρχουν έντονες καταγγελίες από φορείς που πλήττονται άμεσα, κάποιες υποθέσεις κακής λειτουργίας και ανεπίτρεπτου κορεσμού των ΧΥΤΑ βγαίνουν έξω από τη χώρα και οδηγούνται στο Ευρωπαϊκό

Δικαστήριο, αυτές οι υποθέσεις επισύρουν πρόστιμα που πιέζουν ασφυκτικά το ήδη ταλαιπώρο οικονομικά κράτος ...

Χαρακτηριστική είναι περίπτωση του ΧΥΤΑ Ζακύνθου όπου η λειτουργία του θεωρείται ότι έχει κλείσει τον κύκλο της, έναν κύκλο που έχει θεωρηθεί ότι ήταν για χρόνια παράνομος, καθώς ο χώρος του ΧΥΤΑ βρίσκεται μέσα όρια του ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΑΛΛΑΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ... πρόκειται για μια σύνθετη και περίπλοκη υπόθεση πολλαπλής πίεσης ...από τη μια ο κορεσμός του ΧΥΤΑ και από την άλλη ένας φορέας περιβαλλοντικής προστασίας που έχει φέρει το θέμα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ...στην εκδίκαση της υπόθεσης αυτής ανεστάλη η άδεια λειτουργίας και επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 30.000 ευρώ ημερησίως, στην καταβολή του οποίου θα είναι υπόχρεη η χώρα μας αν δεν γίνουν μέσα σε κάποια χρονικά όρια οι απαραίτητες ενέργειες για το κλείσιμο του ΧΥΤΑ και την αποκατάσταση του ...το πρόστιμο επιβλήθηκε το καλοκαίρι του 2014 και η προθεσμία για το κλείσιμο του ΧΥΤΑ έχει παρέλθει ενώ οι λύσεις καθυστερούν ...

...τα αρμόδια Υπουργεία πιέζουν για να βρεθεί επείγοντως λύση, οι λύσεις που έχουν βρεθεί για την νέα χωροθέτηση βρίσκουν ενάντιους τους κατοίκους της μεγαλύτερης εξωχωραίτικης κοινότητας της Ζακύνθου, της κοινότητας του Κατασταρίου, που στο «κεφάλι» της, στο ύψωμα της περιοχής Λίβα, ετοιμάζονται να τεθούν όλα τα σκουπίδια τα ανάμεικτα του νησιού, με τους γνωστούς αυθαίρετους και ελλιπώς ελεγχόμενους τρόπους ταφής που επικρατούν στους δεκάδες ΧΥΤΑ της χώρας ...η Ζάκυνθος απλά επιβεβαιώνει τον κανόνα της άθλιας λειτουργίας των ΧΥΤΑ στη χώρα μας και είναι δύσκολο ο νέος σχεδιαζόμενος ΧΥΤΑ να κάνει την διαφορά ...

Το βέβαιο είναι ότι έχουμε ένα φαύλο κύκλο, αδιέξοδο και οικονομικά βαρύντιμο, σε μια χείριστη συγκυρία καταστάσεων, με ένα κράτος σε καθεστώς υπολειτουργίας και περιστολής και στην πρίζα οργισμένων νομοθετικών ρυθμίσεων με άξονα την αποπληρωμή ενός αφύσικου και μη εξυπηρετούμενου χρέους που έχει αρχίσει να «στοιχειώνει» μέσα στην χώρα μας.

Κι όλα αυτά σε μια εποχή που οι ΧΥΤΑ στην Ευρώπη θεωρούνται ξεπερασμένη κι ασύμφορη λύση διαχείρισης που σιγά-σιγά τα κράτη πρέπει να εγκαταλείψουν και να προχωρήσουν άμεσα στην ταφή υπολείμματος (ΧΥΤΥ) επεξεργασμένων οριακά απορριμμάτων με όγκο κάτω του 30% του συνολικού όγκου ...καταλαβαίνουμε πόσο μακράν ακόμη από αυτή την τελευταία τάση διεθνώς βρίσκεται η χώρα μας που συνεχίζει να δημιουργεί νέους ΧΥΤΑ υπό την λογική που επικρατούσε πριν δύο δεκαετίες ...η ξεπερασμένη αυτή λογική είναι εστιασμένη στην στεγανοποιημένη ταφή «βουνών» συμπιεσμένων ανάμεικτων απορριμμάτων από ό,τι μπορεί να φανταστεί ο νους μας, που έχουν προκύψει από μια άναρχη συλλογή, από την οποία καταλαβαίνει κανείς πόσο ανύπαρκτη είναι η ευαισθητοποίηση των παραγωγών απλών νοικοκυριών αλλά κι επιχειρηματιών σχετικά με τα κρίσιμα ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων ...

Έχουμε μακρύ ακόμη δρόμο να διανύσουμε μέχρι να εκπολιτιστούμε ως χώρα αλλά και διεθνώς για το πώς ακριβώς πρέπει να είναι σχεδιασμένα τα απορρίμματα μας ώστε να διευκολύνεται η κοινωνικά ωφέλιμη διαχείριση τους ...

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

(1) στις ευρωπαϊκές οδηγίες 1999/31 ΕΚ και 2008/98 ΕΕ θα βρούμε τις βασικές πληροφορίες για την υγειονομική ταφή αστικών απορριμμάτων, τα είδη των ΧΥΤ, τι ακριβώς πρέπει να καταλήγει σε αυτούς και τους σχετικούς ορισμούς, καθώς και αναφορές στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων και την ιεράρχηση της

(2) οι νόμοι 2939/2001 και 4042/2012 είναι οι νόμοι ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών οδηγιών για την διαχείριση των αστικών αποβλήτων στο εθνικό μας δίκαιο

=====

Εδώ η καθημερινή μάχη στους ΧΥΤΑ με τους τόνους των άναρχων ανάμεικτων απορριμμάτων μας ... ο κοινωνικός πολιτισμός μας σε όλο το αποκρουστικό του «μεγαλείο».

Πηγή/φωτογραφία: [Εναλλακτικός, enaallaktikos.gr](http://enaallaktikos.gr)